

EK – 46

1964 SANAYİ KONGRESİ

SANAYİ BAKANI’NIN İDDİASI:

“1960 ÖNCESİ TÜRK SANAYİİ
çukura
DÜŞMÜŞTÜ”

Sanayiciler, bu *çirkin* iddiaya itiraz etmemiş,
Sayın Bakanı bir güzel alkışlamışlar !

1965 yılında montaj sanayiinde üretim
göstergeleri

EK – 46

1964 SANAYİ KONGRESİ – TARTIŞMALAR

Kongre Tarihi: 15-17 Haziran (Johnson Mektubundan 10 gün sonra)

Kongreyi Düzenleyen Kuruluş: Makine Mühendisleri Odası (MMO)

Oda Başkanı: Uçak Yüksek Mühendisi Şükrü Er

İktidardaki Parti: CHP (Azınlık Hükümeti)

Başbakan: İsmet İnönü (80 yaşında)

Sanayi Bakanı CHP Milletvekili Muammer Erten Kongre Açış Konuşması'nda şunları söyleyebilmiştir:

1950'den itibaren 10 yıl, **elde edilen önceki büyük neticelerin** ¹hızı ile bir süre durum muhafaza edilmişse de aşırı bir liberasyon ve enflasyona dayanan bir politika ile ulaşılan akibet herkesçe malumdur.

1960'dan ² itibaren bu **ÇUKURUN** doldurulması ile meşgulüz.

MMO, Kongre tebliğlerini ve tartışmaları içeren bir kitap yayımlamıştır. Bu kitaptan aldığım tartışmaları sunuyorum:

BİRİNCİ TEBLİĞ

Tebliği veren: Ziya Müezzinoğlu
Tebliğ konusu: "Kalkınma Planı'mızda Sanayiın yeri"

Tartışan: Selâhattin Beler

Bir Sanayi Etüd ve Araştırma Enstitüsünün, Sanayi Bakanlığına bağlı olarak kurulması (Elektrik Etüd İdaresi ve Maden Tetkik ve Araştırma Enstitüleri gibi)

Tartışan: Kâmil Tolon

Sayın Başkan, değerli Vekillerimiz, çok değerli delege arkadaşlarım,

Huzurunuzla hazırlıksız çıktığım için özür dilerim. Çünkü tebliğlerden ancak üç tanesi iki gün evvel elime geçti. Şimdi müzakeresini yaptığımız tebliği de yarım saat evvel almış

¹ Çok isterdim. Rahmet Muammer Erten sağ olsaydı kendisinden öğrenmek isterdim, neydi "önceki büyük neticeler" ya da Nihat Erim'in "Günlükler" kitabını kendisine hediye etmeyi...

bulunuyorum. Bu itibarla bunları tetkik etmeden söz almak benim için hakikaten müşkül olmuştur.

Muhterem Arkadaşlar,

Kongreler bizde maalesef 8 – 10 senede bir aktediliyor. Sayın Başvekilimizin de belirttiği gibi bir millet sanayide gelişmemişse bu milletde ne sosyal adalet vardır, ne refah vardır. Ancak işsizlik ve sefalet vardır, göç vardır.

Yine çok değerli Sanayi Vekilimizin açıkladığı gibi vaktiyle Venedik'in tersanelerimize gemi sipariş ettiklerini ve o zaman dünyaya hükmettiğimiz devirlerde Bursa ipeklilerinin Paris salonlarında parmakla gösterildiğini ve yine topumuz, tüfeğimizden kalyonumuza varıncaya kadar kendimiz yaptığımızı düşünürsek makinalaşma devrinden sonra niçin geri kaldığımızı, makine sanayiini ihmal etmemiz dolayısıyla niçin bugün bu hazin duruma düştüğümüzü gayet iyi anlamış oluruz.

Binaenaleyh sanayi kongrelerinin hiç değilse üç senede bir tekrarını rica ediyoruz.

Şimdi müzakeresini yapmakta bulunduğumuz konulara kısaca temas edeceğim.

Yalnız değerli Senatörümüz iki mühim noktaya temas etti. Ben de bu iki mühim mevzua sözlerimin sonunda cevap vermek istiyorum.

(Kurulmuş ve kurulacak sanayi himayesiyle ilgili tedbirler) faslı var. Burada çok güzel bazı noktalar belirtilmiş fakat hepimizin bildiği bu önemli noktalarda şu güne kadar hakiki tedbirleri almış değiliz. Bunu birkaç küçük misalle arz edeyim.

Meselâ; ziraate sağladığımız kolaylıkların onda birini olsun sanayi sektörüne sağlamayı düşünmüş değiliz.

Henüz bir teşvik sanayi kanunumuz yok. Vaktiyle bir kanun vardı. Her ne sebeple ise kaldırıldı. Fakat maalesef onun yerine bu günün şartlarına uygun bir yenisi getirilmedi. Bu kanunun da en kısa zamanda çıkarılmasını Bursa olarak talep ediyoruz.

Bizim gibi vaktiyle dünyaya hükmettiği halde şimdi çok geri kalmış olan bir milletin esas gücü nüfusunun çalışabilen gücüdür. Bu topraklar 80 milyonu barındıracak çaptadır. Yeterki organize etmesini bilelim.

Bir millet tesislerini kuramıyorsa, dış ticaret müvazenesi 4 milyarın üstünde açık veriyorsa, bu memlekette kalkınma beklenemez. Ancak; avutulur, zaman heder edilir.

Hükümetin, teşrii organlarımızın hüsniyetine rağmen sanayiin gelişmesini el birliği ile istememize rağmen ortaya bir ithal formulü çıktı. Bu montaj sanayii namı altında memlekete şuursuzca mamûl mal ithalâtını sağlamaktadır.

Dış ticaret açığımızın artmasının başlıca sebeplerinden biri de budur.

Yeni çıkan Montaj Talimatnamesi ihtiyacı karşılayacak durumda değildir. Kısa zamanda tadili gerekir.

Montaj sanayii bizde şu yolda yürümektedir: 4 duvar, bir çatı yaptınız mı istediğiniz mamulü parça halinde ithal eder, burada birkaç vida ile birbirine bağlar ve satarsınız. Üstelik de ecnebi

isimlerin reklâmını yaparsınız. Bunun yanında daha ucuz ve daha iyi evsafa % 100'e yakın yerli ham madde ve işçilikle yapılan sınai mamûller de müşkül duruma girer. Çünkü bilirsiniz ecnebi isimlere biraz zaafımız fazladır.

Tahminen 1928 senesinde Zafer marka yerli otomobil lastiği yapılmıştı. Fakat lüzumlu himaye tedbirleri alınmadığı için büyük birkaç ecnebi firmanın sermayesinden aşağı Türkiye iki, iki buçuk sene devamlı mal satması dolayısıyla yerli fabrikamız rekabet edemeyecek hale sokulmuş ve sonunda kapanmıştır. Halbuki tedbirler alınsa idi bugün belki beş tane yerli fabrikamız olurdu. Ve şimdi kurmaya muvaffak olduğumuz gibi Pirelli, Goodyear vesair isimleri de torunlarımıza miras bırakmaz, bunların reklâmını yapmak durumuna girmezdik.

Kalkınmak mecburiyetindeyiz. Sokullu'nun Sultan Süleyman'a söylediği gibi (Haşmetpenap Avrupa'yı takride müsaraat eylemezsek anavatan olan Orta Asya'ya dönmekten başka çare kalmamıştır.) Her gün bir fabrika kurabilirsek on senede ancak 4000 bine yakın fabrikaya sahip olabiliriz ki bugün bir Konya vilâyetimiz kadar olan İsviçre'de binden fazla saat fabrikası ve on binin üstünde muhtelif fabrikalara sahip, bu memleketin sahibi olmamasına rağmen binlerce beygir takatında gemi motörleri yapıp satmaktadırlar Halbuki bizdeki ham maddenin binde biri yok bu memlekette.

Şimdi bu rapor gereğince raporda yazılı tedbirler bugüne kadar niçin alınmamıştır. Ve sebepleri yüksek huzurunuzda neden getirilmemiştir.

Beyler, bu memlekette maarif sisteminin de ıslahına zaruret vardır. Devlet kapısına memur değil, hayata iş adamı, istihsale (yönelecek) insan yetiştirecek bir maarif sistemine muhtacız. Sanat mektebini bitiriyor, kâtiplik yapıyor, tornacı olarak tecrübe ediyoruz muvaffak olamıyor, hesap ediyoruz ki tornacı çocuk beş senelik tahsil müddetinde bilfiil 45 gün tornanın başında bulunmuş. Tabii randıman veremiyor. Bütün bunları ıslah etmek mecburiyetindeyiz.

Teknik tercüme bürolarımız yok. Kitapçıya gidiyorsunuz şiire, aşka dair binlerce eser olmasına rağmen bir elektromotörü yapacak veya kromu izabe edecek tatbiki bir eser bulamıyorsunuz. Yeni buluşları takip edecek eserlere sahip değilsiniz. Maarif Vekâletinden rica ediyoruz. Teknik tercüme büroları kurulmalı ve bunlar sınai sahaya ucuz olmak şartıyla tevzi edilmeli. Mümkün olmadığı takdirde fazla fiatla almaya da razıyız.

Sayın Senatör Ortak Pazar'a temas ettiler. Çok mühim olan bu mevzuu bir misal vermkle izaha çalışacağım Amerika, Japonya ve Rusya ile ortak Pazar girse ve gümrük setlerini kaldırırsa 10 – 15 sene sonra Amerikan sanayii Japon ve Rus sanayii karşısında çok müşkül duruma düşer. Şimdi bunu bize teşmil ediniz. Fayda ve mahzurları mukayese ediniz. Geçenlerde Amerika Ortak Pazar muvacehesinde gümrük setleri artırma cihetine gitti. Zamanın azlığı dolayısıyla buna bu kadarlıkla cevap vermek istiyorum. Hadiseler bizi teyit edecek.

İşçi mevzuuna gelince:

Yurt dışına giden işçiler, memlekete döndükleri zaman bir çok problemlerle karşı karşıya kalacağız.

Gitmiş olan işçilerin bazılarının aileleri yüzüstü bırakılmış durumdadır.

Orada tasarruf yapabilen işçi emeğinin mahsulünü döviz olarak değil, otomobil, teyp, pkap gibi mamûl mal getirmek suretiyle heder etmektedir.

Dışardaki işçiler komünist ajanların tesir ve telkinleriyle karşı karşıyadır.

Bir kısmı, gittikleri yerlerde iyice yerleşmek niyetinde olduklarını duyuyoruz. Geri gelenlerden bir kısmı da oradaki şartları burada bulamadığı için geri dönmek mecburiyetinde kalıyor.

Kalifiye işçi bulamaz hale geldik Yetiştirdiğimiz işçiler mütemadiyen göç ediyor Bunun çaresi bulunmalı ve önlenmelidir. Bu kanunla olmaz. Ancak memlekette iş sahalarının kısa zamanda geliştirilmesiyle, çoğaltılmasıyla, vatandaşın iş gücü sahibi yapılmasıyla mümkündür.

DÖRDÜNCÜ TEBLİĞ

Tebliği veren : Prof. M. Orhan Dikmen

Tebliğ konusu : Türkiye’de Sınai Gelişme ve Vergi Sistemi

Tartışan : Kâmil Tolan

Çok değerli Başkan, Muhterem arkadaşlarım,

Büyük bir medeni cesaretle vergi mevzuatının sanayileşmemizi nasıl kösteklediğini ilmi ifadelerle nazik cümlelerle huzurunuzda getirmiş bulunan Sayın Profesör Dikmen’e teşekkür edecek kelime bulamıyorum. Kendileri de ifade buyurdular. Bütün detayları burada söylemek mümkün değil. Bazı noktaları haklı olarak atlادılar. Fakat ben bir iki noktayı belirtmek mecburiyetinde olduğum için huzurunuzda getirmek mecburiyetindeyim. (Türkiye’de enerji kaynakları üzerinde oldukça ağır bir vergileme vardır) buyurdular. Bu hakikaten çok doğrudur. Bir kilowatt saat enerjiyi istihlâke kalktığınız anda takriben 19 kuruşun üzerine Belediye resmi vesaire gibi vergiler ödersiniz.

İkinci, Köy elektrifikasyonu diyoruz.

Geliyor bir küçük müteşebbis köyü aydınlatıyor ve ampul başına 10 – 15 kuruş arasında bir para alıyor. Köylü de memnun kendisi de. Karadeğirmenin suyundan istifade ediyor veya mazot kullanıyor. Fakat bir iki sene sonra bir tahsildar çıkageliyor. Elinde bir vergi kâğıdı, ödeyemeyeceği nisbette bir vergi tarhedilmiş. Ertesi sabah bakıyorsunuz ne elektrojen gurubu kalmış ne de o müteşebbis zat. Zavallı bir semti meçhule göç etmiş. Köylü de şaşkın..

Kalkınmak isteyen bir memlekette evvelâ bu kabil önleyici hadiselerin halli lâzım. Enterkonekte şebekeden bir köye ceryan vermek mümkün olamayacağına göre ve her köyün de aşağı yukarı bir Karadeğirmeni bulunduğunu düşünürsek bu köyleri, Almanya’da tetkiklerini yapmış olduğum 10 – 15 beygirlik küçük ve otomatik hidro – elektrik santrallerle 8 – 10 bin lira arasında teçhiz etmek mümkün. Fakat mevzuat maalesef bunları önlüyor.

Bir iki noktaya daha temas edeceğim. Yine canlı bir misal vermek istiyorum. İzmir’de kurulmuş Sümer namında bir makine fabrikası vardır. Çırcır makineleri yapar ve ihraç eder. Bu fabrikanın mamulleri hakikaten dünya piyasasında tutunmuştur ve fiyatı da yarı yarıya ucuzdur. Şu andaki temasları ile yakından 1200’den fazla makineyi Afrika’ya satmak mümkün olacaktır. Anlaşma bitmek üzeredir. Yalnız bu müessesenin vergi bakımından maruz bulunduğu durumu rakkamla huzurunuzda getirmiş bulunuyorum.

Bu müessesenin senelik kazancı 882.938,35 kuruştur. Bu kazancın karşılığında bono dahil 555.225, - Türk lirası vergi ödenmektedir. Bakiye kendisine 327.687 lira 35 kuruş kalmakta ve bir zuhur eseri kendisi ödediği bina vesair vergileri de buraya intikal ettirmemiş bulunmaktadır. Bu müessesenin vasıtasız olarak ödediği vergilerdir.

Bir de vasıtalı vergileri korsak aşağı yukarı bilânçosu 2.196.334 lira olan bir fabrika işçi ile didinir, işçi sigortaları ile didinir. Ham madde ile uğraşır, müşteri ile uğraşır. Hülâsa bütün bu müşküller karşısında 2 milyonluk sermayenin kendisine bıraktığı 300 bin liraya yakın bir paradır.

Yüksek Hey'etinize soruyorum,

Bu müessese bu para ile gelişecek mi? Yeniden tesisler mi kuracak, makineler mi getirecek, dış pazarlar mı arayacak.

İşte bizim gelişmememizin sebeplerinden bir tanesi.

Bina vergisine temas edilmemiştir. Sayın Profesör haklı olarak söyledi çok teferruatlı işler fakat temas etmek mecburiyetindeyim.

Şöyleki: Aynı çapta bir apartman, han veya iş hanı yaptığınız zaman bina vergisi olarak 6 – 7 bin lira civarında tekalifle karşı karşıya kalıyorsunuz. Fakat maazallah yanılıpta fabrika kurarsanız 35.000,- liranın üzerinde bir vergi geliyor. Bu birinci faslı, ikincisi meselâ Merinos fabrikası bundan senelerce evvel kurulmuş 700 küsur bin lira bina vergisi ider. Siz bunun yanında onun yirmide birinden daha az bir fabrika kuruyorsunuz. 38.000,- lira bina vergisi geliyor. Şimdi bundan da bir adaletsizlik çıkıyor baltalanıyor. O sizden yirmi defa büyük olmasına rağmen sizden daha çok az bina vergisi ödüyor siz onun yanında tahayyül edemeyeceğiniz kadar fazla vergi ile tekalif edilmiş bulunuyorsunuz. Bu gün tatbikat böyledir.

Gümrük tarife sistemlerimizde de çok haklı noktalara temas edilmiş değerli arkadaşım buna cevap verdiler. Vekâletinde hakikaten sanayiinin büyük bir müdafii olarak kendilerini biliyoruz. Himayelerine çok mazhar oluyoruz, yalnız tatbikattan bir misal arzedeceğim. Bendeniz, Elektrik motorundan tutun da bütün teferruatı fabrikamda yaparım. % 95,5 yerlidir. Yalnız iki ader rulman bir miktar kalay, bir miktar plâstik dışardan gelir. Üst tarafı çeliğine varıncaya kadar yerlidir. Fakat maalesef motorumu imal ederken fuko ceryanlarına müsait hale getirmem için Karabük saçlarını bonder malzemesi olan ham maddeyi ki memleketimizde yapılmıyor. Bu malzemeyi getirttiğim zaman Gümrük resmi % 55'in üstünde para ödüyorum. Fakat motoru getirsem % 5 gümrük vergisi ödeyeceğim. Bu tarife sisteminin ayarsızlığı buna daha bir çok maddeler zikredebilirim. Temenni ederim ki bu son revizyonda çok değerli arkadaşlarımızın buyurduğu hakikat tecelli etmiş bulunsun.

Sayın reis müsaade ederse birkaç cümle daha konuşmak istiyorum. Maalesef bütün yük hususi teşebbüsün sırtındadır. Bu aciz omuzlarımızın takati nisbetinde ödemeye çalıştığımız vergilerle amme hizmetleri görülür, yatırımlar yapılır, üstelik resmi sektörün zararları da muvazenei umumiyeden karşılanır. Lütfederseniz biraz bizi desteklesinler 1000 mükelleften 100 bin lira alacağınıza bu 1000 mükellef 1 milyona çıkarıp bunun tekâlifini 50 liraya düşürürsek hem mükellef daha kolay vergi öder ve devlet hazinesi de çok vergi sahibi olur. Hepinizi minnet ve şükranlarımla selâmlarım.

Tartışan : Şaban Karaman

Benim değineceğim mevzu gümrük vergisi ile bu kanunun ruhunu verecek nizamname ve talimatnamesinin çıkarılması ile alâkalıdır.

Bu günkü mevcut makine imalât sanayiimiz Avrupa kalitesinde ve standart olarak kapasitesini iki üç sene içerisinde 10 misline çıkarmak kudretine sahiptir. Fakat yatırım yapmamış olmasının sebebi anormal ithalat ve dolayısıyla bir fiyat istikrarının olmayışındandır.

Hazırlanacak mevzuata göre Vilâyetler Ticaret ve Sanayi Odalarında kurulacak daimi Makine imalât fiyat standardı komisyonlarında, elinde kalite belgesi olan, standard imalât yaptığı tesbit edilen ve memleket ihtiyacını karşılayacaklarını taahhüt edebilen o cins makine yapan imalâtçılarında rızası alınmak suretiyle, meselâ bir makinanın fiyatı 5000 TL olarak tesbit edilir. Bu fiyat Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından tescil edildikten sonra aynı işi gören ve aynı kapasitedeki ithal edilen bir makinanın dış piyasa fiyatı zaten Ticaret ve Sanayi Odalarımızda tescil edilmektedir. Ve diyelim ki 3000,- lira olarak tescil edilmiştir. İşte hazırlanacak kanunda aradaki 2000,- liralık fark gümrük kapısında alınmalıdır.

Buda kâfi değildir. Çünkü sanayici ve sermayedarlarımız uzun seneler o kadar istismar edilmişler ve mağdur olmuşlardır ki (gümrüksüz girecek gene girecektir) demekten kendilerini alakoyamayacaklardır. Bu mahzuru da ortadan kaldırmak için hazırlanacak kanunun mali kısmına şöyle üç madde ilâvesi mecburiyeti vardır.

- Kaliteli ve standard olarak memleket ihtiyacını karşılayacak kadar imalât yapan Sanayicilerimiz taahhütlerini yerine getirdikleri müddetçe herhangi bir hükümet dairesinin yanlış hareketi neticesi aynı maldan (yani gümrük kapısında fiyat farkı alınmadan) piyasaya çıkacak olur ve sanayicilerimiz zarara uğrarsa bu zararlarını hazine ödemeyi taahhüt eder.

- Zarara uğramış sanayicinin müracaat merci Ticaret Mahkemeleridir, bu mahkemeler işi üç ayda neticelendirmek mecburiyetindedir.

- Mahkeme neticesinden sonra hazine bir ay içinde zarara uğramış sanayiye zararını tam ve para olarak öder denmelidir.

Şimdi mevzuu daha iyi anlatabilmek için biraz da hadiseleri konuşurmak istiyorum. 1958 Almanyasında Traş makineleri üç kapasiteye ayrılmış ve markası ne olursa olsun fiyatı her acentede aynı idi, demekki (sermayesi çok olan bir imalâtçının aynı imalâtı yapan diğer az sermayeli imalâtçıyı damping suretiyle fabrikasını kapattırması mümkündür. Bu hali önlemek ve sermayedara güven sağlamak, moralini ayakta tutmak için fiyat standardı yapılmıştır.

Aziz Ticaret ve Sanayi Bakanlarımız:

Memleketimizde bu mevzuun ithalâtle olan cephesinin çok önemi vardır. Bursa'mızdaki cemiyetlerinin idarecileri sıfatıyla Fabrikalarını ziyaret ettiğimiz E.K.T. firması 1957 senesinde Türkiye Türkiye çapında Otomobil ve Makine, yağ keçeleri imal ederek mühim miktarda döviz tasarruf ediyorlardı. Bu imalâtlarının yanında dokuma ve diğer makinelerde kullanılan dinamo motoruda imal etmeye muvaffak olmuşlar ve bir seneden fazla tecrübeden sonra Avrupa kalitesinde olduğu, arıza yapmadığı görülerek (aynı motorlar halen çalışmaktadır) o zamanın hükümetinden 25.000.000 TL kredi de aldıklarını ifade ettikten sonra fabrikayı kurmaktan vazgeçtiklerini söylediler. Sebebini sorduk.

- Bu fabrikayı kurunca motor başına maliyetimiz 400 lira olacaktır. Hükümet ithalât kapılarını açarda fiyatlar 300 liraya inerse yirmibeş milyon lirayı nasıl öderiz, dediler. İşte aziz Ticaret ve Sanayi Bakanlarımız, bu hadise sermayedarın niçin yatırım yapmadığını bundan sonra sorulacak sual ise açılmış fabrikaların nasıl kapandığını izah edecektir.

Şimdi sualimi soruyorum: Türkiyemizde dikiş makinesi yapılmazken fiatları kaç para idi, yapıldıktan sonra kaç para indi. Çok seneler önce dünya piyasalarını tutmuş dış piyasa makine imalât fabrikaları makinelerini memleketimizde bedava satsalar satacakları yedek parça gelirlerinden zararlarını çıkaracakları gibi bu imalâthanelerimiz kapandıktan sonra fiyatları yükseltmekle de zararlarını kat kat çıkarırlar, işte bu mevzuat noksanlığı yüzünden ve bilhassa yakın zamanlarda binlerce imalâthane ve fabrikanın nasıl kapandığını Sayın Ticaret ve Sanayi Bakanlarımız isterse bu hususta bir rapor vermeğe hazırız. Bizim artık bir (damping kanunu) ve kanunun ruhunu verecek nizamname ve talimathanelerini hazırlamak zamanımız gelmiştir ve geçmektedir.

Şimdi ikinci konuma geçiyorum. Devlet İstatistik Enstitüsünün yayınladığı istatistiğe göre ithalâtımızın yüzde elli civarı makine, nakliye, vasıtası ve yedek parçadır. Halen nakliye vasıtaları büyük bir yer işgal etmektedir. Bu gün Türkiyesinde öyle bir manzara vardır ki ihtiyaçtan çok fazla vasıta gelmekte devam etmekte fakat orta yaşta vasıtalar köşe bucakları doldurmakta hatta çalışanlar vasıta çokluğu yüzünden yüzde yirmi randımanla ancak çalışabilmekte ve memleket serveti muattal vaziyete gelmiş bulunmaktadır. Bunun sebebi: yeni bir vasıtanın orta yaşta bir vasıtaya nazaran çok kâr getirmesidir. Bu kâr yeni bir vasıtaya acente satış fiyatının ilk sene yüzde yirmibeşi ikinci sene yüzde 20' üçüncü sene yüzde 15 ve kalan yedi seneye kademeli şekilde plaka parası (taşıt vergisi) olarak konursa ve on sene sonra zaten cüz'î ve 200 lira civarında olan bu vergi hiç alınmazsa eski vasıtalar uzun seneler kullanılır ve ancak o zaman devamlı surette ve hiçte lüzumlu olmadığı halde vasıta gelmesinin dolayısıyla da paranın bu gibi işlerde donmamasının sağlanması ile de memleketimiz içinde iş çokluğunun artmasına imkân verir.

Eski vasıtanın yeni vasıta ile bu kazanç ve avantaj yüzünden rekabet edememesi bizim elimizde parçalanmasına ve çok parçaların dökümhane ile demirciye gitmesine sebep olmaktadır. Halbuki demir cevherini dışarıya kaç para satıyoruz ve işlenmişini kaç misli fiatla tekrar geriye aldığımızı hesaplarsak ne kadar aleyhimize olduğu meydana çıkar. 1958 Almanyasında gözümle gördüm. Devlet elinde şanzıman defrensiyale, zincirle hareket götüren demode arabalar halâ kullanılmakta idi. Biz Almanyadan daha mı zenginiz? Denilebilecektir ki eski arabaların piyasaya kalması nakliye fiatlarını artıracaktır. Evet cüzi bir artış olabilir fakat döviz tasarrufundan sağlayacağımız faydalar bir hayli misli fazla olacaktır.

BEŞİNCİ TEBLİĞ

Tebliği veren : Hulki Alisbah
 Tebliğ konusu : Vergiler dışında Resmi Mevzuat ve Sanayimiz
 Tebliğ'den Alıntı : "Sanayi ve Montaj Talimatnamesi"

Sanayimizin karşısında bulunduğu davaları teşrih ederken yepyeni bir konuya temas etmeden geçemeyeceğim; o da montajdır. Bu mevzu kota tevziyatı ile yakın ilgisi itibariyle dış ticaret bölümüne de girebilirdi. Fakat imalât sanayiinin küçük veya büyük birçok branşlarına taallük etmesi ve nihayet daha iki ay önce neşredilmiş olan bir talimatnameye bağlanması itibariyle, dikkati üzerinde toplamak için bunu ayrı bir bölüm olarak huzurunuzda getirdim.

Birçok sanayiinin montajla başlaması, hattâ haddizatında montajdan tereküp etmesi tabiidir. Demirden camına, kablосundan mobilyasına ve yer muşambasına, koltuk yayından kapı kilidine, kaynağından en küçük civatasına kadar 30000 parçadan toplanan bir kamyonu bir fabrikada imâl etmek iddiasının tecrübeleri yapılmıştır. Daha küçük mamûller için de böyledir. Küçük bir radyonun, büyük bir atelyede yapılamayacak kadar maden, cam, tahta, kauçuk vesair bin türlü parçası vardır. Bu itibar ile kota tevziyatında sanayi montajı dediğimiz ve

tamamen dağınık parçalarla gümrük kapısındaki montajdan ayrılan ve tevziatı sanayie tahsis edecek bir formüle bizzat sanayiciler lüzum hissediyorlardı. Bundan dolayıdır ki 14 Nisan tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan talimatnamenin bir boşluğu doldurduğuna kaniiz.

Ancak bu talimatnamede, artık orada da terkedilmeye başlanan Lâtin eğitim sisteminin sıkıcı imtihan programları veya aldanmaktan korkan bir mübayaa komisyonunun en küçük civatasına kadar vasıf tayin ederken ana istikameti kaybeden şartnamesi gibi ağır bir hava bulmak mümkündür.

- a) Kısa sürelerde süratle yükselen yerli imalât seviyelerinin tahakkuku şüphelidir ve temenni edelim ki aldatici olmasın.
- b) Tatbik seneleri mephemdir. Kota sistemi ile alınan tahsisin bilhassa imalât süresine bağlı olan bu malzemede yurda gelişinin asgari bir seneyi geçmesi, tatbikatta şimdiden ihtilâflar yaratmak istidadındadır.
- c) Motör ve difarensiyellerin ikinci seneden itibaren parçalı gelmesinin maliyet ve masrafı arttırmak, garantiyi zedelemek gibi mahzurları şimdiden hissedilmektedir.
- d) Tevzi edilen kotadan hissesinin kapasitesini dolduramadığı müessesenin, kendi teşebbüsü ile sağladığı imkânların; resmi sektör tahsislerinden faydalanma ile bir tutulma ve tevziden mahsup edilmek istenmesi insiyatifi önleyecek bir mahzurdur. Bu iki muamele birbirinden tamamen ayrılır.
- e) Nihayet, resmi kota hissesi kapasitesini doldurmayan bir müessesenin teknik imkânlarını diğer bir mamûlde çalıştırmasında, montajölçülerinin ayrı ayrı dikkate alınması ile müsaade edilmemek gibi bir durum doğmaktadır. Daha az yatırımla daha üstün verim iktisadi kaidesiyle bunu telif etmek güçtür.

Hemen tavzih etmeliyim ki katiyen montaj talimatnamesine muhalif değilim. Bunun zaruri bir boşluğu doldurduğu kanaatimi tekrarlayacağım. Fakat en geniş bir hüsniyetle hazırlanmasına rağmen, bünyeyi müteessir edecek bir sıklıkta olmasından korkarım. Buna, yerli imalât aksamının kalitesini muhafazada ve montajın dayandığı marka evsafına uygunluğundaki tereddüdümün de inzizam etmektedir.

Sanayiın mukadderatı bugün ellerine teslim edilen yetkili mercilerin bu mevzuda şüphe etmediğimiz takdir haklarına imkân veren bir suplesin, bu talimatın tatbikine yer bulmasını temenni ederim.

BEŞİNCİ TEBLİĞ

Tartışan: Kâmil Tolon

Çok muhterem başkan; değerli arkadaşlarım:

Bu andaki mevzuumuz memleketin ölüm kalım mevzuudur. Montaj sanayiidir ve ona temas edeceğim.

Tebliğdeki mevzularda tamamiyle ittifak halinde bulunduğumu da beyan etmek isterim. Yalnız ittifak halinde olmadığım tek nokta kendilerinde ötedenberi montaj sanayii mevzuunda. Şimdi

bu noktayı belirteceğim. Takdir buyurursunuz bir memlekette bir sanayiin A'dan Z'ye kadar bir tesiste bir çatı altında yapılması mümkün değildir. Bunda kendileri ile tam iştirak halindeyim. Bir otomobil, bir makine, bir buzdolabı muhakkak ki bir kısım aksamını başka müesseselerini imalâtını kullanmak suretiyle yapılır. Fakat ayrıldığıımız nokta şu beyler. Hiçbir zaman bütününüyle çamaşır makinası bir general elektrik buz dolabı bir şöpon öamaşır makinası Almanya'dan motorunu, İtalya'dan merdanesini, Amerika'dan şanzımanını getirmek suretile montaj yapmaz. O Fransız fabrikası Farnsa'da kurulu, Motoru o Fransız motorunu yapan fabrikadan alır. Merdanesini yine Fransanın içinde bulunan o merdaneyi imal eden diğer bir fabrikadan alır hülâsa parçaları kendi memleketi içinde yapılan fabrikalardan almak suretiyle montaj edip piyasaya arz eder.

Bizim fabrikamız şu beyler, biz montaj sanayii deyince hangi branşa alırsanız alın motorundan lastiğine, jantına varıncaya kadar şanzımanına varıncaya kadar dışardan getirip burada sadece birkaç vida ve bir boya atmak suretiyle bu işin olacağıına kani bulunuyoruz. Hayır biliyorsunuz vaktiyle Tayyare fabrikası kurduk. Gördük ki bir atelyeden ileri gitmedi. Traktör fabrikası kurduk şartlara riayet edilmedi. Muayyen seneler sonra motorunu dahi burada yapması lâzım gelirken halâ çamurluğunu dahi dikkat edin tabirime çamurluk, çamurluğunu ve radyatörünün dış muhafazasını dahi dışardan getirmek suretiyle bir isim farkı ile yerli traktör yapıyoruz, zannediyoruz.

Bunun karşılığında aklınıza gelmeyecek kadar ve montaj talimatnamesinde de sarahatan açıklandığı gibi 12 branşta 70'den fazla müessese bu gün montaj kisvesi altında imalât yapmaktadır. İsim tasrih etmeyeceğim. Ötedenberi ithalâtle işigal eden ve isimleri ecnebi isim taşıyan bizim gibi TOLON, ARÇELİK ve NURMETAL değil de ecnebi isimleri taşıyan ve bu mamûlleri ötedenberi sokmaya alışmış olan bu müesseseler montaj kisvesi altında yine bu mamûlleri rahatça memlekete sokmaktadır.

Vaktiyle Tatari dikiş makinası yaptı. Hakikaten mükemmeldi ve ihtiyacı karşılıyordu fakat ismini söylemeyeceğim bir firma Almanya'daki bir firma ile anlaşmak suretiyle sermayesinden daha çok aşağı dikiş makinesi getirdi. Eskişehir'de ayaklarını yaptırdı ve o firmayı baltalamaya çalıştı. Bunun dışında Arçelik güzel evsafa ve hakikaten ihraç imkânına sahip makineler yapar. 2000 küsur lira civarında buz dolabı yapar onun yanında General elektrik, AEG 4800 liraya buz dolabı satar. Sebep isim ecnebidir. Fabrika bütün parçalarını dışardan getiriyor. Burada montaj yapıyor, yalnız çamaşır makinesi mevzuunda bu gün artık bu problem 1950'den bu yana tamamıyla halledilmiştir. İhraç metal haline gelmiştir. Biz resmen ihraç etmediğimiz halde bu gün halen Newyork'ta 800'ün üstünde İsrail'de binin üstünde, Almanya'da 500'ün üstünde makinalarımız çalışmaktadır. Ve Türkiye'de ikamet edip bir müddet sonra giden müşteriler götürmüştür bu makinaları.

Şimdi burada için mühim noktası, şu montaj talimatnamesine alınması gereken bir çok branjlar alınmamış sadece üç ört mevzuu alınmış ve sebepler çamaşır makinesi ve diğer branjlar dikiş makinesi gibi vesair hakikaten yerli imalâtta ulaştığı için alınmamışsa, bunda da mutabıkız. Bunu yapanlara minnet ve şükranlarımızı arzedeceğiz. Yüzde yüz yakın yerli yapılan bu makinalar ucuz ve evsafi mükemmel oluyorlardı. Hem döviz ziyanimız oluyor ve hem de kendi maddemiz ve malûmatımız işlenmeden yok pahasına satılıyor.

Üçüncü büyük mahzur da parçaları A'dan Z'ye kadar işlemek suretile iş sahası yaratacağı yerde işçiler dışarıya kaçıyor ve sadece burada bu parçaların birkaç vida ile birleştirilip boyanmasından ibaret kalıyor, ambalajlanmasından ibaret kalıyor. Bütün bu zararların üstünde seneler boyu çocuklarımıza ecnebi isimleri AEG'yi, Westinghouse'u ve daha şu anda aklıma gelmeyen bir çok isimler vardır. Artık milli şuur teşekkül etmelidir. Kendi malımıza

güvenimiz artmalıdır ve kendi malımızı sevmeliyiz ve bilmeliyiz ki dış ticaret muvazenemiz lehimize dönmek imkânına sahip olsun ve arzumuz budur.

Muhterem arkadaşlar, hakikaten bu aziz vatani muasır medeniyet seviyesine ulaştırmayı arzuluyorsak samimiyetle birbirimizi aldatmaktan bilhassa hükümeti kandırma yollarından vaz geçmemiz icap eder.

Kamyon sanayii diyoruz. Çok elem vericidir. Bir gün bizim kadar menabii tabiisi olmayan memleketler bu davayı çoktan halletmişlerdir. Ecdadımız vaktiyle paytonunu da, arabasını da kendileri yaparlardı. Bugün ise biz halâ kendi vasitamızın tekerleğini yapmaya başlayabildik. Bir Türk arabasına bir Türk Jeepine, bir Türk kamyonuna sahip olmamızın zamanı çoktan gelip geçmiştir. Bunun için ne yapmak lâzım bunun için 5 seneden beri dişimizi sıkmak kâfidir. Gidiniz tetkik buyurunuz Fiat fabrikalarını, Reno fbrikalarını, Varşova fabrikalarını, göreceksiniz hadiseler çok basittir. Biz bu işi kökünden halledecek olursak 100 işçi yerine 80.000 işçiye iş vermiş oluruz. Tali kolları ile tali sanayii kolları gelişmek imkânına sahip olur.

Tartışan : Şaban Karaman

Biz, Sanayi mevzuatı denince Sanayiın gelişmesi için kurulması lüzumlu Teknik araştırma Laboratuvarlarının mevzuatları, sanayicimize kaliteli ve standard imalât yapma imkânlarını verecek teşkilât şirketlerini (Kooperatiflerin) mevzuatı, mevcut fabrikalarını günün iktisadi şartlarına göre her sene daha iktisadi şekilde çalışabilmeleri için yapacakları revizyonun bilhassa teklifçileri olan fabrikada çalışanlara ne kadar hengi şartlar altında ikramiye verileceğini belirten mevzuatları ve teknik müzelerle bu gibi teşkilâtların sanayimizin gelişmesindeki önemi ve mevzuatlarının özel tarafları nelerdir? Biz bunları bekliyorduk. Fakat Sayın Alisbah'ın tebliğlerinin tecrübeye de dayanan ilmi kıymeti bizim için çok büyüktür. Tebliğin bahsettiği "taksitli satışların finansmanı". Standardizasyon ve kalite kontrolü gibi mevzuların ehemmiyetleri çok büyüktür. Ancak nasıl bir mevzuatla kurulmaları lâzım geldiği bizce meçhuldür. Alâkalı olduğumuz ve yetkili mercilerde bunların kurulması ve yapılması istenen mevzulardır. Fakat mevzuat olmayınca yapmak imkânı da olmuyor. Takdir edilir ki "bilen insan yapmaya namzet insandır".

Denilecektir ki bu gibi Kongreler mevzuların detaylarına inmezler. Bunu söyleyecek olanlar haklıdır. Ancak böyle konuşmanın bir maksadı vardır. Ankara'da kurulmuş bulunan ileride de bahsedeceğim sevk ve idare Derneğinin (zannedersen) kurduğu Türkiye ve Orta Doğu Amme İdare Enstitüsünün belirli bir gayesi vardır. Genel Amme İdaresi ile vazifeli idarecilerimizi prensipli ve metotlu çalışmaya alıştırmak bunun yanında bu Kongre münasebetiyle varlığını öğrendiğimiz Bilimsel Araştırma Kurumu bizim kurtuluş ışıklarımızdır. Bunların yanında kongreye iştirak etmeden kısa bir zaman önce ve Nato'nun Özel sayısında okuduğumuza göre sayın Vehbi Koç'un ismini Türk tarihinin sayfalarına geçirecek bir sevk ve idare Derneği kurduğunu öğrendik ama bu bir dernektir. Türk Milletinin kısa zamanda kalkınmaya ve refaha ulaşmaya istemeye hakkı vardır. Biz dertlerimizle her gün uğraşacak bir Sinai mevzuat araştırma Enstitüsü istiyoruz.

Yerli sanayiimize her gün çelme takan bir montaj Sanayii yanında bir de ufukta tayfun gibi beliren Müşterek Pazar vardır. Her ikisi karşısında bizim kendi sanayiimizi bir an evvel teşkilatlandırmamız lâzımdır. Şimdi Ankara'daki Sevk ve İdare Derneği nasıl bir Enstitü kurmuşsa ve genel bir tabirden yani Bilimsel Araştırma Kurumu gibi genel gaye yerine belirli

bir hedefi bulunan sınıai mevzuatı araştırma Enstitüsünün kurulmasını Sanayi Kongresi adına İstanbul'daki Sevk ve İdare Derneğinden istiyoruz.

ALTINCI TEBLİĞ

Tebliğ veren : Şahin Coşkun (DPT Uzmanı)
 Tebliğin konusu : Sınıai Gelişmede öncelik ve gerçekleştirilme imkanları
 Tartışan : Kâmil Tolon

Elektrik, makine ve cihazı ithal ediyoruz ve kilosuna bu gün 12 – 13 lira civarında Transformatör büyük ve küçük boyda ve çapta mebzul miktarda memlekette yapılmasına rağmen şuursuzca bir ithalat bazı firmaları kapatmak mecburiyetinde kalıyor. Bunun sebebi ne olacak araştırmak gerekmez midir. Bu makineleri dahilden temin etmek imkânı yok mudur. İthalâta karşı korunma, ithalâtın durdurulması lâzımdır, diye beyanda bulundular. Coşkun Bey arkadaşımıza teşekkür ederim. Memleket namına fakat gönül istiyor ki bunlar satırlar üzerinde değil tatbikat sahası bulsun ve hakikaten lüzumsuz maddeler şuursuzca memlekete girmek imkânına sahip olmasın.

Tartışan : Şaban Karaman

Muhterem efendiler:

Sanayide öncelik makine imalât sanayiininidir. Bunu size bir gezimle de hadiseleri konuşarak izaha çalışacağım. Sene 1958 Almanyadayım. Almanların nasıl kalkındıklarını merakla 40 günümü Münih şehrinde geçirdim. Almaya'da kışın uzun sürdüğünü, yazın dahi aniden yağın yağmurların günlerce sürdüğünü öğrenince bu coğrafi durumun onları kısa zamanda çok iş yapabilmeye zorladığını ve dolayısıyla makineleşmeye mecburen ehemmiyet verdiklerini anladım. Şehri gezerken şöyle bir vaka ile karşılaştım. Bir sokağa giriyoruz yni yapılmış binaların 1957'de bitmiş olduğunu, başka bir aralığa giriyoruz. 1958'de bir başka aralık 1957'de, 1958, 1957 peki sordum kendi kendime: Almanlar 1946'dan bu yana 10 küsur senedir ne yaptılar! Bu arada şehrin tam ortasında tren istasyonunun sırasında büyük büyük binaların yanında barakalar (yanlarına sokuldum boyumdan biraz büyük iki buçuk metre idi) gördüm. Şehrin ortasında bunlar ne arıyor. Dedim. Cevaben harpten sonra Alman Hükümeti nizam, intizam aramadı, herkesi çalışmakta serbest bıraktı, şimdi bu arsalar da sıra geldi ve arsa sahiplerine iki sene buraya büyük inşaat yapmaları için müddet verili dediler. Yol inşaatlarına baktım stabilizeyi ezmişler üzerine üç parmak asfalt döşemişler ve öyle 10 küsur sene kullanmışlar; bir ara baktım ki acentelerde namütenahi avadanlık ve her mesleğe ait makine binbir çeşidi ile dolu. O gözle etrafıma bakınca binaların A'dan Z'ye kadar her şeyine kadar makine ile yollarını bir metre kalınlığında makine ile yaptıklarını gördüm.

Alman efsanesini tetkik için gerilere gidilecek olursa tevatir edilir ki:

Bismark zamanının Almaya'sında bir iktisadi krizi atlatmak için Amerika'dan, Fransa'dan ve İngiltere'den ödünç para alınmış ve bu para olduğu gibi makine imalât sanayiine yatırılmıştır. Parayı ödeme zamanı gelince Bismark borçlu olduğu bu devletlere – param yok fakat dünya piyasasında en kıymetli meta halinde satılan namütenahi makinem var alın satın ve paranızı tahsil edin, demiştir.

Almanlar ne zaman hamle yapmışlarsa herşeyi bir tarafa bırakarak, hattâ milletine bir yumurta yedirerek, bir odada birkaç kişiyi uzun zaman yatırarak yukarıda da izah ettiğim gibi evvelâ makine imalât sanayiine öncelikvermişlerdir.

Şimdi sizlere soruyorum nakliye sanayiinden vasıtaları kaldırın ve at arabaları ile yola gitmeye kalkın ziraat sanayiinden traktörleri, harman makinelerini kaldırın, sabanla çalışın, makine olmamak kaydıyla bu sahalara namütenahi para yatırımı yapın istihali artırabilecek misiniz? Hayır. Dışarıdan makine ve yedek parça getireceksiniz. Taşıma su ile değirmenin dönmeceğine göre sanayileşmede öncelik makine imalât sanayiindedir.

Muhterem arkadaşlar: Makine imalât sanayiini bir an evvel geliştirmek zannedildiği kadar güç değildir. Tebliğ bu mevzuların çoğuna ve en ehemmiyetlilerine parmak basmıştır. Makine imalât sanayiinin bir an önce gelişebilmesini temin için onu teşkilâtlaştıracak Makine İş Kooperatifi gibi bir mevzuu vaktin kısalığı dolayısıyla izah etmek mümkün değil, Makine imalât sanayiinin gerçekleşebilme imkânlarını yarınki sanayileşmede Âmme düzenlemesi zorunluğunda gündeminde konuşacağım. Huzurunuzdan ayrılmadan önce müsaadenizle bir düstur vazetmek istiyorum ki, Milletler ne kadar çok iktisadi düsturlara sahip olurlarsa kalkınmaları da o kadar hızlı olur.

“Makine kalkınmanın, Makine refahın sembolüdür.”

YEDİNCİ TEBLİĞ

Tebliği veren : Prof Dr Orhan Dikmen
Tebliğin konusu : Türkiye’de Sınai Gelişme ve Yabancı Sermaye

Tartışan: Kâmil Tolon

Evvelâ benden evvel görüşen arkadaşlarımı bütün gücümle destekliyorum. Bilhassa dış sermayenin böyle uluorta büyük veya küçük çaplarda değil hükümetin başaramadığı ve Milli sermayenin başaramadığı teknik bakımdan çok zor olan sahalara yönetmesini ancak memleket için daha lüzumlu ve faydalı olacağını arzu ediyoruz. Ham madde tamamen memleketimizde çıkan sanayi kollarında da acaba plânlama dairesi bu düşünüş tarzı içindedir. Japonya gibi sanayileşip ve bütün dünya pazarlarına çok ucuz ve iyi kaliteli mal sürececek kabiliyette bir milletiz. Yeterki azim ve idare ile başladığımız işi yine irade kuvvetiyle bitirmek isteriz.

DİLEK VE TEKLİFLER:

Kamil Tolon

- 1- Sanayi kongrelerinin 3 senede bir (kongre vasfında) muntazaman yapılması,
- 2- Sanayi Teşvik Kanununun biran evvel çıkarılması,
- 3- Kotalar sisteminin kaldırılarak müstakar, hakikatlere uygun, kalkınmayı sağlayacak mahiyette ve mamûl madde ithalâtını önleyecek ve ihracatı sağlayacak bir sistemin kurulması,
- 4- Mali mevzularımızda reform yapılması. Şöyle ki: Vergi zammı değil, vergi nisbetini azaltıp, mükellef adedini çoğaltmak suretiyle varidatı arttırmak yoluna gidilmesi.
- 5- Gümrük tarife sistemlerinin realitelere uygun şekilde ıslahı ile seyyanen tatbikinın sağlanması ve açık kapların bırakılması.
- 6- Ecnebi isim hastalığından milli sanayii kurtarmak ve montaj sanayiinin ihtiyacı kisvesi altında memlekete şuarsuzca parça halinde sokulan sinai mamûlleri önlemek suretiyle işsizliği bertaraf etmek lâzımdır. Aksi takdirde sanayi kurmak şöyle dursun, mevcut fabrikaları kapanmaktan kurtaramayız. Nitekim bu sahalara yatırım dahi azalmıştır.
- 7- Ham madde detil, sinai mamûllerin ihracı ön plâna alınmalıdır.
- 8- Lâboratuvarlar kurulması ve tatbiki teknik eserlerin tercümesi için bürolara tesis edilmesidir.
- 9- Yeni buluşları takip ve neşrecek büroların kurulması. (Milli Eğitim Bakanlığı içinde olabilir)
- 10- Dış memleketlerden sağlanan uzun vadeli kredilerden hususi teşebbüsün (Memleket dahilinde yapılması mümkün olamayan fabrika ve tesislerini kurma veya geliştirme mevzuunda) istifadesine müsaade edilmesi.
- 11- Sanayii kısıtlayan lüzumsuz formalitelerin kaldırılması.
- 12- İhracatı temin edecek dış münasebetlerin ve teşkilâtın esaslı surette ele alınması.
- 13- Plânlı kalkınmadan beklediğimiz neticeler şunlar olmamalıdır:
 - a) Dış ticaret açığımızın artması,
 - b) Yatırımların azalması,
 - c) İflâsların çoğalması,
 - d) Piyasada (bir kısmı protesto gören) sadece bono tedavül eder hale gelmesi,
 - e) Bazı bankaların mevduatları ödeyemeyecek duruma düşmesi,
 - f) Fabrikalardan bir çoklarının imalâtını kısması veya kapatma cihetine gitmesi ve şu geçen 3 – 4 sene zarfında memleketin ihtiyacı bulunan yol, liman, baraj ve fabrika gibi bir çok tesislerin yapılmaması olması,

Acaba plâna rağmen tatbikat niçin aksi netice vermiştir? İşsizlik neden artmış ve ecnebi memleketlere göç neden başlamıştır?

Bu önemli mevzular üzerinde hassasiyetle durulması lâzım geldiği kanaatindeyiz.

- 14- Medeniyet ve iş hayatının başta gelen vasıtası telefon mevzuunun halledilerek, köylerin ve ihtiyaç sahiplerinin biran evvel telefona kavuşturulması zaruretine inanıyoruz.
- 15- İhracatta döviz verme kabiliyeti olmayan memleketlere sinai mamûllerimizi ihraç karşılığı lüzumlu ham madde almak suretiyle ihraç imkânlarının sağlanmasının temini. (Pakistan v.s. gibi)
- 16- Beynelmilel ihtira beratları anlaşmasından ayrılmak suretiyle Japonya gibi mevcut medeniyeti kopya etmek imkânına kavuşabilmemiz cihetine gidilmesi.

Hülâsa olarak ham madde satıp mamûl eşya almak değil, kendi ham maddelerimizi mamûl hale getirip satmak suretiyle iktisadi esaretten kurtulabileceğimize inanıyoruz.

YORUM:

Kongre'ye 131 kişi katılmış. Yaklaşık 60 özel sekt3r temsilcisi sanayici, basın, banka y3neticileri, KİT temsilcileri, meslek odaları y3neticileri, 3std3zey kamu alışanları, TSE ve DİE başkanları, 3niversite profes3rleri, milletvekilleri, senat3rler (eski MBK 3yesi Ahmet yıldız o tarihte Tabii Senat3r) ve başta başbakan İsmet İn3n3 olmak 3zere Maliye, Sanayi ve Ticaret Bakanları.

Kıbrıs'ta kan g3vdeyi g3t3r3yor. BM Barış G3c3 olup bitenlere seyirci. Talat Aydemir birkaç hafta sonra asılacak. İşte b3yle bir ortamda ÇUKUR iddiası ile başlayan kongrede yukarıdaki tartışmalarda montaj sanayii yerden yere vurulmuş. O g3nler moda idi! Oysa Montaj Sanayi Talimatnamesini 1964 yılı nisan ayında aynı h3k3met çıkarmıştı. Aşağıda o tarihte montaj sanayiinde ulaşılan 3retim g3stergelerini veriyorum:

MONTAJ SANAYİNDE 1962 – 1966 ÜRETİM GÖSTERGELERİ

Otomotiv

ÜRÜNLER	1962	1963	1964	1965	1966
Otomobil	0	0	0	0	16 ³
Jeep	1 077	631	2 876	1 576	1 217
Otobüs	0	15	56	203	278
Minibüs	2 230	2 955	1 238	1 397	572
Kamyon					
Traktör	2 574	8 640	1 576	6 393	11 030

Elektronik

ÜRÜNLER	1962	1963	1964	1965	1966
Radyo					
Pikap					

Beyaz Eşya ve Diğer Elektrikli Ev Aletleri

ÜRÜNLER	1962	1963	1964	1965	1966
Buzdolabı		75 434	53 160	60 247	79 504
Çam. Mak.					
Elektrik Süpürgesi			5 359	6 810	6 400
Telefon Santrali		10	38	114	120
Asansör		263	225	248	227

Kaynak: “Montaj Sanayi” Prof. Dr.Mükerrem HİÇ – Doç. Dr. E. Aklin

Doç. Dr. E. Manisalı – Dr. E. Birdal

Yayımcı: Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferans Heyeti 1970

YORUM:

1 – Türkiye'nin “çukur”da olduğu iddia edilen 1964 Sanayi Kongresi'nde Montaj Sanayii aleyhinde bol bol konuşulmuş. Oysa üretim göstergeleri tabloda görüldüğü gibi gelişme aşamasında. 1966 yılında 11 bin adet traktör, 80 bin adet buzdolabı ve yıl sonuna doğru ilk otomobil: ANADOL.

Ben 1970 yılında Mersin'de bir kamyon fabrikasının müdürü olarak % 57 yerli parça ile 10 tonluk kamyon üretiyordum. Fabrika üretime 1966 yılında % 20 yerli parça ile başlamıştı. Dört yılda % 20'den % 57'ye çıkmıştık. Yan sanayi hızla geliyordu.

³ ANADOL otomobili –kaporta fiberglass

